

Gazeta Nowska

Abonament miesięczny w ekspedycji 90 groszy, z opłatą pocztową 98 groszy. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie lub tem podobnych nie przewidzianych okoliczności, wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagać się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Od ogłoszeń pobiera się za 1-lin. wiersz 15 groszy. Reklamy przed dziełem ogłoszeń wiersz 35 groszy. — „Gazeta Nowska” wychodzi 1 raz tygodniowo a mianowicie w piątek. — Wydawca, drukiem i nakładem Władysława Wesolowskiego w Nowem (Pomorze). Prenumerata płatna z góry. Ogłoszenia płatne natychm. Za redakcją odpow. Władysław Wesolowski, Nowe.

Nr. 35.

Nowe, sobota 1 września 1928 r.

Rok V.

U źródła amerykańskiego projektu pokojowego.

Przekładam nieprzyjemną prawdę nad łatwy i miły kompromis, a właśnie od strony projektu i paktu pokojowego Kelloga i pokoju nasuwa się cały szereg nieprzyjemnych prawd. Rok temu w Ameryce wyjawiono mi motyw następujący: „Cierpimy wszyscy tutaj na pievien rodzaj bólu zębów, myśląc o naszej polityce wobec Ligi Narodów, chcielibyśmy też pozbyć się tego bólu”. Projekt Kelloga jest próbą i przykładem amerykańskiej techniki dentystycznej, której zadaniem ma być uleczenie Ameryki i usunięcie trapiącego ją bólu. Jest to jeden z najlepszych artykułów wyrobu amerykańskiego i sądzę, że W. Brytania pozwoli go sprowadzić bez opłaty zwykłego 33 i 1/3 proc. cła Mc. Kenna.

Sam projekt jest rzeczą dużej miary. Zdając sobie sprawę z wagi opinii publicznej, która nadała mu jego znaczenie, ale przatem jest jeszcze czynnik innego rodzaju. W Ameryce istniały faktyczne trudności w kwestji sformułowania projektu paktu tak, aby nie znalazł się on w kolizji z konstytucją a prócz tego uzyskał niezbędną dla jego ratyfikacji większość 2/3 głosów. Trudności tych nie można przeczołgać, oceniając szanse projektu. W ubiegłym miesiącu grudnia miałem możliwość odbycia 3-godzinnej konferencji z prez. Coolidge'm w tej właśnie kwestji. Zgadzał się on w zasadzie na propozycję Brianda, ale nie zgadzał się stanowczo na zaaplikowanie tej zasady w stosunku do poszczególnego państwa. Uważał za niemożliwe zaangażowanie całej potęgi Ameryki w wypadku wszczęcia wojny przez jakieś państwo. Ameryka obawia się, że gdyby zostały zawarte indywidualne, odrębne pakt z W. Brytanią, Francją czy z Niemcami a jakiś żądny wojny rząd wystąpił zbrojnie przeciw sąsiadowi — nie mogłaby ona przeciwdziałać temu, będąc związaną układem.

Takie ryzyko wydawało się prezydentowi niemożliwym do przyjęcia. Dążył przeto do sformułowania kwestji w taki sposób, aby uniknąć niebezpieczeństwa, grożącego w razie konfliktu zwłaszcza stosunkom anglo-amerykańskim. W tym wypadku możliwym byłoby zarządzenie przez Ligę Narodów bojkotu ekonomicznego przeciw państwu naruszającemu pokój. Wówczas W. Brytania mogłaby być zmuszoną w pewnych warunkach do wzięcia udziału w bojkocie przy pomocy swej floty, co mogłoby pośrednio i niechętnie odbić się na interesach handlowych Ameryki. Dawne antypatje mogłyby odżyć nanowo i w Ameryce powstałby szybko silny, wpływowy ruch za przełamaniem blokady i zapewnieniem wolności obrotu dla towarów amerykańskich.

Powazne niebezpieczeństwo — Anglja musiałaby bowiem wybierać wówczas między dochowaniem wierności Lidze a wejściem w konflikt otwarty z Ameryką, zostało rozpoznane i ocenione przez prezydenta Coolidge'a i jego doradców. Dlatego też dążyli oni do wyszukania i opracowania takiej formuły, która by przekonała naocznie świat cały, iż Ameryka, w razie podobnego konfliktu w łonie Ligi Narodów, nie wyjdzie na swej pozycji neutralnej, nie będzie ani pomagała stronie zaczepnej, ani też stawiała przeszkody akcji karnej ze strony Ligi przeciw zaczepiającemu.

Na tem właśnie polega psychologiczna idea projektu paktu pokojowego Kelloga. Moż-

na uczynić jeszcze krok dalej i rozważyć samo pojęcie pokoju. Dotąd mówiliśmy wciąż o pojęciu, o idei wyrażonej hasłem „Dość wojny!” A to zupełnie coś innego. Mówiliśmy wciąż o okropnościach wojny, wychodząc z błędnego założenia, iż świat składa się z teńorzy. Mówiliśmy dalej i to tak długo o błogosławieństwach pokoju, iż w końcu stał się on podobnym w naszej wyobraźni do taniego obrazka wymalowanego krzykliwymi barwami. Uczyniono z pokoju coś tak nudnego, bezsensownego, że żaden żywy człowiek nie mógłby znieść nie podobnego. Pokój jednak oznacza coś zupełnie innego. Dotąd myśleliśmy poważnie tylko o wojnie, która jest istotnie nonsensem, barbarzyństwem. Pokój musimy uważać za najniebezpieczniejszy, najbardziej wyczerpujący stan istnienia, do którego ludzkość dąży. Ale o tem myślało i mówiło się bardzo mało. Mr. Kellog nawołuje obecnie do porzucenia idei wojny, jako środka urzeczywistnienia celów polityki narodowej. Gdybyśmy nareszcie dopięli tego celu, należałoby pomyśleć o pokoju, jako o najwyższym celu do osiągnięcia. Musielibyśmy wówczas starać się przedstawić sobie i innym pokój jako coś intresującego, a wtedy ludzie zdziwiliby się może poraz pierwszy wobec zagadnienia, co zrobić ze swem życiem, ba, nawet prasa nie wiedziałaby napewno, co ma teraz czynić, skoro odjęto jej możliwość wypełniania szpałt dyskusją o wojnie.

H. WICKHAM STEED,
b. nac. redaktor „Times'ów”.

Japonja, Mandżurja a nafta.

Japonja nie może się zdecydować jeszcze na udzielenie swego placet Mandżurji i jej rządowi w kwestji przyłączenia się tej prowincji chińskiej do nowych Chin zjednoczonych i poddania się centralnemu rządowi w Nankinie. Wśród wielu obiekcji i trosk o zachowanie swego wpływu i interesów w Mandżurji, odgrywa w Japonji rolę pierwszorzędną i dominującą w polityce stosowanej wobec Mandżurji — nafta. Albowiem Mandżurja posiada bogate pola naftowe i tylko produkcja szybów mandżurskich mogłaby wyzwolić Japonję z zależności do Stanów Zjednoczonych pod względem dostawy i zaopatrzenia w naftę — w produkt niezbędny dzisiaj dla każdego państwa, posiadającego dużą flotę handlową i wojenną, oraz flotę napowietrzną, nie mówiąc już o przemyśle automobilowym. Z kwestją nafty związana jest jaknajściślej kwestja zdolności i możliwości obronnych każdego kraju, prowadzącego czynną politykę zewnętrzną w szerokich rozmiarach, oraz posiadającego kolonie zamorskie — a w tej sytuacji znajduje się mocarstwo wyspiarskie par excellence, jak Japonja.

Jak wygląda przemysł naftowy i konsumpcja nafty i jej pochodnych w Japonji?

Rozwój i aktywność przemysłu naftowego w Japonji datuje się od roku 1890, osiąga jednak właściwy poziom dopiero w r. 1912. Maximum natężenia produkcji osiągnięte zostało w r. 1916 przy wydobyciu 430.000 ton. Od tej chwili produkcja zaczyna się stale zmniejszać, ustalając się na poziomie 270.000 tonn (1926 r.). W tym samym czasie zaznacza się stały wzrost kosztów eksploatacji. To też wzrost inwestowanych w przemyśle naftowym kapitałów wynosi w ciągu 3 lat prawie 40 milionów yen (68 milj. yen w 1921 — 108 milj. yen w 1924).

Produkcja lokalna nafty w Japonji nie wystarcza w żadnej mierze na pokrycie oraz potrzeb konsumpcji. Japonja konsumuje rocznie około 800.000 ton nafty, do czego należy dodać jeszcze 300.000 ton, nabywanych przez marynarkę japońską zagranicą. Tak więc 3/4 ogólnej sumy konsumowanej nafty musi być nabywane zagranicą, co uzależnia Japonję w tej dziedzinie od krajów obcych.

W celu uniezależnienia się od producentów zagranicznych Japonja forsuje eksploatację i produkcję szybów naftowych na północnym Sachalinie, odstąpionym jej przez Rosję. Ale produkcja ta nie daje więcej nad 60—70.000 ton rocznie, wobec zupełnego zastoju w pracy podczas surowej zimy północnej, panującej w tej części Sachalinu. Poza to rząd Japoński utworzył w celu dokonywania próbnych wierceń i badań komisję specjalną naftową w r. 1926, która podzieliła cały kraj na 25 dystryktów, gdzie prowadzone są poszukiwania i próbné wiercenia. Pewne nadzieje pokładane są też na Formozę, gdzie spodziewać się można odnalezienia pól naftowych. Cała produkcja szybów naftowych na Sachalinie i na Formozie zakontraktowana jest zgóry przez Ministerjum Marynarki.

Wszystko to jednak nie wystarcza na zaspokojenie potrzeb Japonji, a tembardziej na uniezależnienie jej floty wojennej morskiej i napowietrznej od importu nafty z zagranicy. To też troska o zapewnienie sobie dostatecznych źródeł niezbędnego surowca w postaci ropy naftowej wpływa w pierwszym rzędzie na linję polityki japońskiej w kwestji mandżurskiej, co stawia znów Japonję w kolizji nie tylko wobec Chin nowych, dążących do zjednoczenia, ale i Stanów Zjednoczonych, które swą deklaracją w pozostawieniu wolnej ręki rządowi Nankingu przekreśliły całą dotychczasową politykę mocarstw w stosunku do rewolucjonistów chińskich i wystąpiły otwarcie w obronie programu i hasła nowotworzącego się narodowego państwa chińskiego pod egidą Kuo-Ming-Tandu i rządu centralnego, zorganizowanego przez południowców.

Rozmaitości.

548.000.000 DOLARÓW ROZDAŁ
ROCKEFELLER.

W związku z osiemdziesiątą rocznicą urodzin Johna Rockefellera, fundacja jego imienia ogłosiła, iż sędziwy król nafty rozdał dotychczas na różne cele społeczne i dobroczynne kolosalną kwotę pięciuset czterdziestu ośmiu mili. dolarów. Najwięcej otrzymała fundacja Rockefellerowska, bo 182.740.624 dolar. amerykańska Rada Edukacyjna 129.197.960 dolarów; uniwersytet w Chicago 46 milionów, Instytut badań medycznych — 40 mili., Międzynarodowa Rada Edukacyjna — 21 mili., Biblioteka Publiczna w New Yorku — 3 pół mili., Biuro Hygieny Społecznej — 2.850.000, Laboratorium Biologiczne Woods Isle — 2 mili., tyleż otrzymała Biblioteka Ligi Narodów. Na odbudowę Reims i Wersalu ofiarował 2 i pół mili. dol. Wysokością rozdanych na różne cele społeczne i dobroczynne instytucji pobił Rockefeller wszystkich multimilionerów amerykańskich.

FASZYSCI WŁOŚCY W AMERYCE ZAKŁADAJĄ MIASTO „MUSSOLINI”.

Znana newjorska firma Mussolini — American Development Corporation, będąca własnością grupy włoskich faszystów zakupiła w miejscowości Briarcliff Marior kosztem miliona dolarów dwa tysiące akrów ziemi i zwróciła się z wezwaniem do wszystkich włoskich emigrantów w Stanach Zjednoczonych, aby na tym terenie założyli miasto „Mussolini”. Będzie to pierwsze miasto faszystowskie poza granicami Włoch. Premier Mussolini podobno obiecał poprzeć inicjatywę założycieli miasta jego imienia. Nie wiadomo tylko, jak się do tej oryginalnej inicjatywy ustosunkują liczni wśród emigrantów włoskich w Stanach Zjednoczonych przeciwnicy faszyzmu.

AEROPLANY W WALCE Z KOMARAMI.

Dla przeciwdziałania szerzeniu się malarji, rząd Stanów Zjednoczonych podjął energiczną walkę z komarami, używając do ich tępienia aeroplanów. W okresie wylegania się poczwerek komarów całe eskadry wojskowych aeroplanów rozpoczynają regularną wojnę przeciw roznosicielom malarji. W tym celu aeroplany zostają zaopatrzone w specjalne aparaty, które podczas przelotu nad bagnistami rozsiewają rozproszkowany siarczan miedzy. W ten

NASZ DODATEK ILUSTROWANY

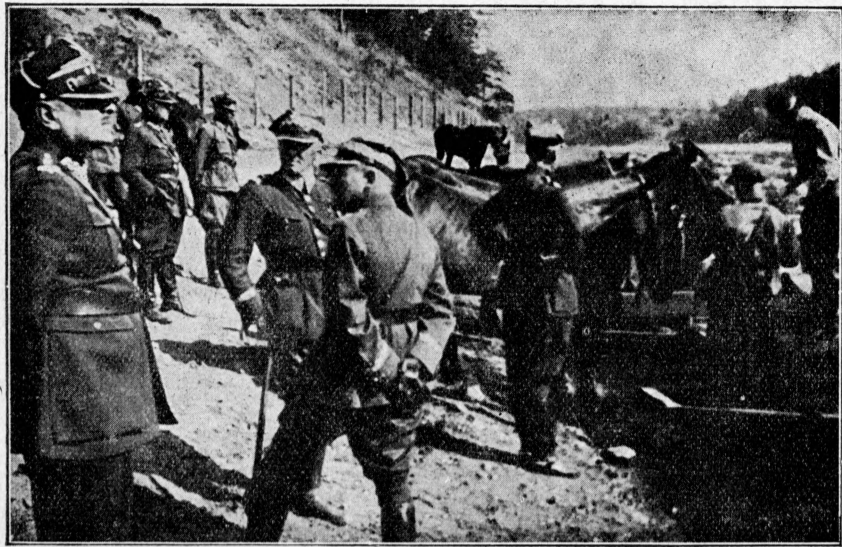
NIEDZIELA, 2 WRZEŚNIA 1928 r.

LATAJĄCY BROADCASTING

Amerykańskim inżynierom udało się skonstruować specjalną stacją nadawczą do nadawania koncertów z szybujących samolotów. Na zdjęciu jeden z czołowych aktorów opery Metropolitan w Nowym Yorku przy mikrofonie latającego studjo radiowego.

ĆWICZENIA LETNIE NASZEJ ARTYLERJI

Generalicja przy przeprawie.

Załadowanie działa na łódzie.

Przyjęcie prezydenta Paragwaju w pałacu prezydenckim w Rio de Janeiro (Brazylja).

Antoni Marczyński, najpopularniejszy pisarz polski doby obecnej, autor rozchwytywanych powieści, jak: „Czarna Pani”, „W podziemiach Kartaginy”, „Świat w płomieniach” i inne.

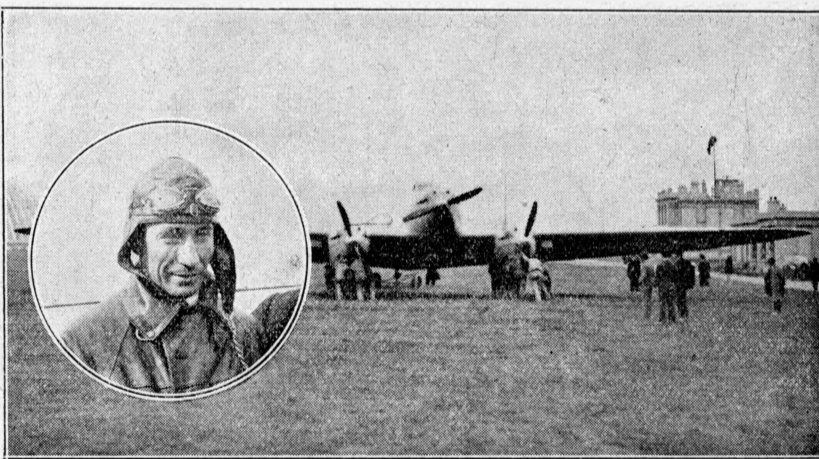
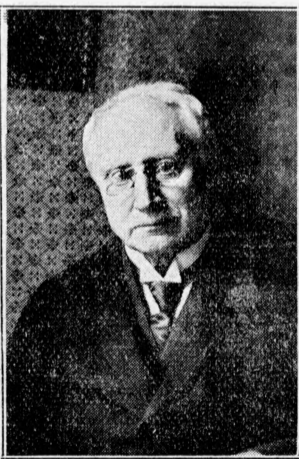

Teatr Narodowy w Warszawie gra „Pana Brotonneau” Caillave’a i de Flers’a z Jaraczem i Marzewską w rolach głównych.

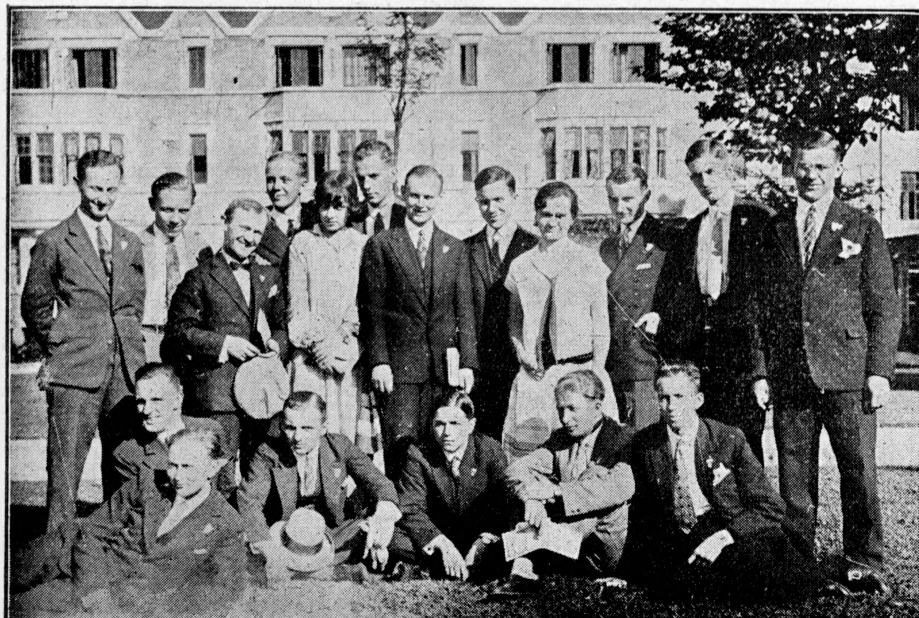
Leon Janacek, znakomity kompozytor czeskosłowacki, zmarł w Morawskiej Ostrawie.

Antoni Sawa, znakomity poeta zmarł w Pacov w Bohemji.

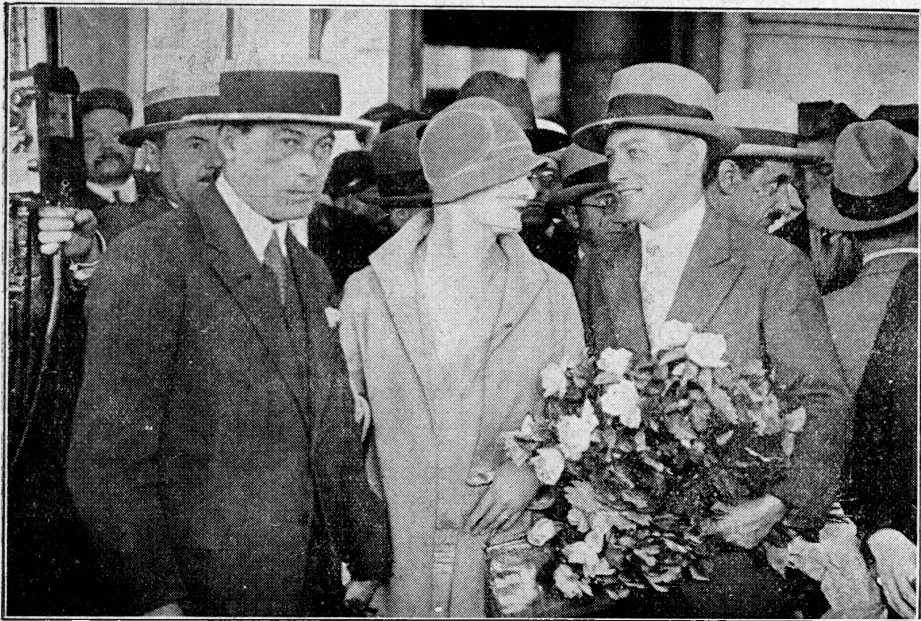

Jeden z asów lotnictwa francuskiego, Drouhin zginął w katastrofie z nowym typem olbrzymiego moroplenu francuskiego.

Z międzynarodowego kongresu studentów w Paryżu. Delegacja młodzieży polskiej i przedstawicielstwo studentów czeskich i włoskich.

Powrót lotników

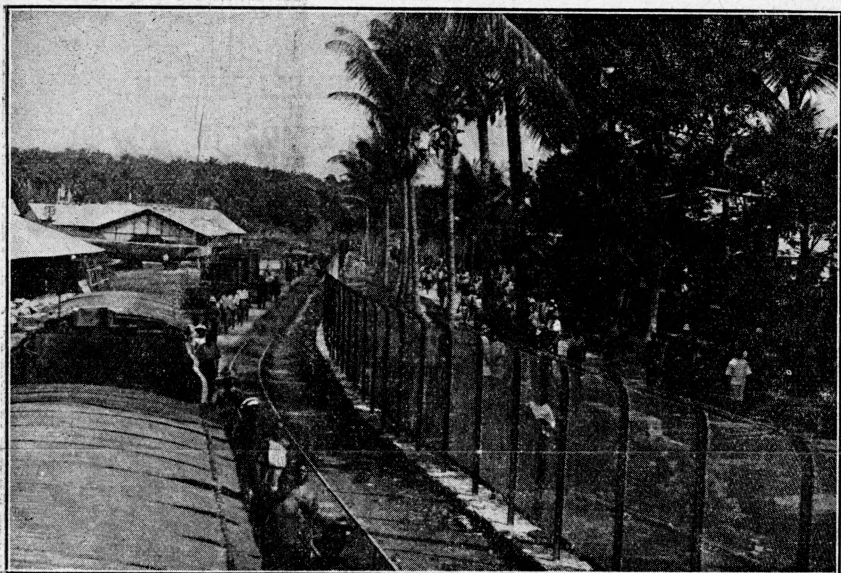

Powrót lotników: maj. Kubali i Idzikowskiego do Warszawy.

Z życia Polaków w Ameryce. Zarząd Związku Oświaty i Obrony Kresów Polskich.

Rozwój Konga pod Rządami Belgji

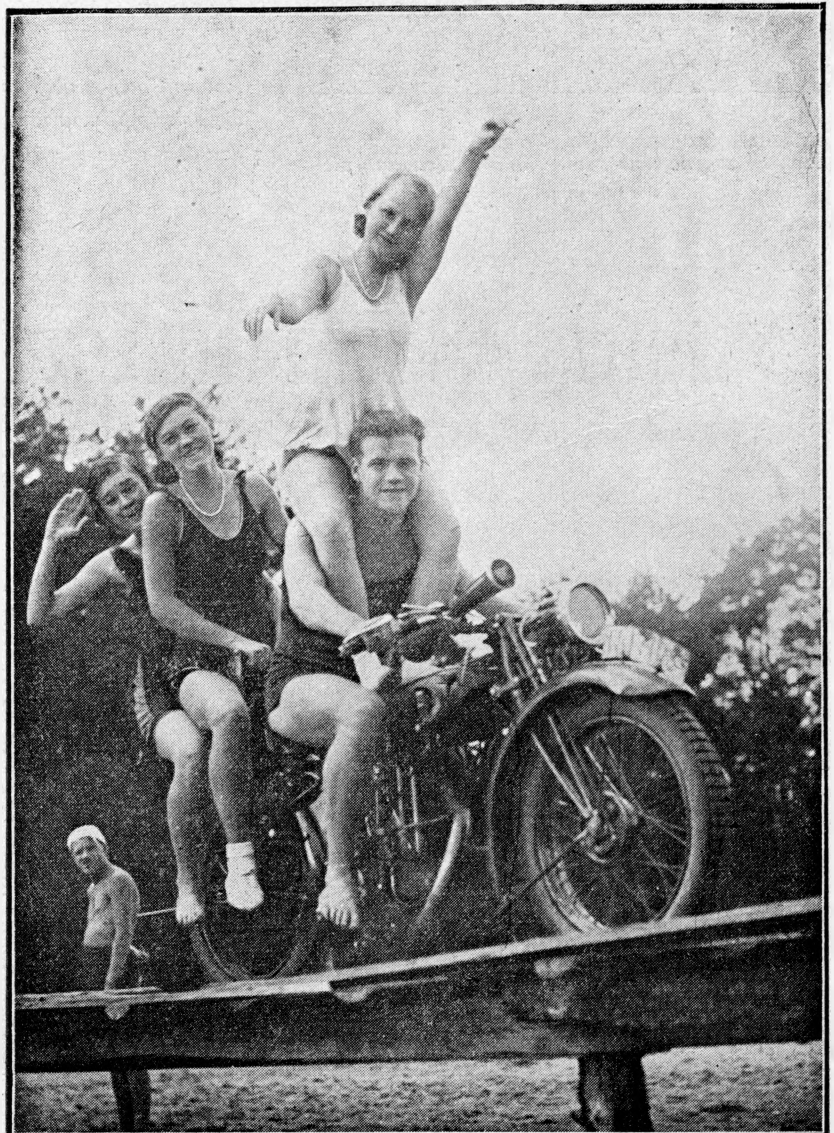
Zakłady przemysłowe w Leopoldville.

Bukama. Most kolejowy linii B. C. K.

Panna Dorange, odbywająca raid konny Paryż — Bukareszt — Warszawa — Paryż, była w ubiegłym tygodniu przedmiotem owacyj, jakich jej nie szczędzili sportsmeni Warszawscy.

Rozrywki sportsmenów: karkołonna jazda na motocyklu przez kładkę kąpielową.

Podróż skauta polskiego naokoło świata. J. Jeliński, który w r. 1926 wyjechał w podróż, objechał już wielkie kraje Europy, Afryki i Ameryki. Obecnie jest w drodze do Japonii.

NIEDYSKRECJE FILMOWE

Fragment filmu „Droga do przeszłości”.

Scena z filmu „Droga do przeszłości”.

Świetna aktorka Anna May Wong, chinka z pochodzenia, w najnowszym filmie „Brudne pieniądze”.

Rod la Rocque, ulubieniec wszystkich interesujących się sztuką filmową, w swej najciekawszej roli wodza Indian w filmie „Czerwonoskóry dzentelmen”.

NAJLEPSZE KSIĄŻKI!
ZADAĆ BEZPŁ. PROSPEKTÓW WARSZ. KREDYTOWA 1.

CZY WIECIE?

ŻE OD 90 LAT Księgarnia M. ARCTA służy potrzebom nauczania i szkolnictwu.

ŻE OD 90 LAT dzieci z całej Polski zwracają się do księgarni M. ARCTA po potrzebne im podręczniki i dostają je w najkrótszym czasie po normalnych cenach katalogowych.

ŻE OD 90 LAT w okresie rozpoczęcia szkoły, cały personel księgarni i Zakładów Wydawniczych M. ARCTA pracuje usilnie, nie bacząc na godziny, aby tylko zaspokoić potrzeby setek tysięcy młodzieży.

ŻE OD 90 LAT nauczycielstwo, młodzież szkolna i rodzice zadowoleni są z obsługi i załatwienia zamówień przez księgarnię M. ARCTA.

**JEŻELI WIECIE,
TO PRZYJDŹCIE DO NAS**

napiszcie lub zatelefonujcie po podręczniki i w roku bieżącym

Jeżeli zaś jeszcze nie kupowaliście książek u nas, to spróbujcie a będziecie zadowoleni.

**KSIĘGARNIA
M. ARCTA
WARSZAWA**

Nowy-Świat 35

zaopatrzona jest w podręczniki do wszystkich szkół w Polsce.

Wysyła na prowincję za zaliczeniem lub wpłatą na konto P. K. O. Nr. 196.

Katalogi na żądanie bezpłatnie.

ŻNIWA W KRAJACH EGZOTYCZNYCH

Zbiór trzciny cukrowej w Indjach.

Uwadze

Sz. Czytelników!!

Na warunkach niezwykle dogodnych polecamy radjo, rowery, maszyny do szycia, eufony, zegary i wiele najnowszych wynalazków doby obecnej.

Szczegóły wraz z ilustrowanymi cennikami na rok 1928 wysyłamy bezpłatnie po otrzymaniu adresu.

Adresować:

M. Okoń, Warszawa, Zielna 11.